

Sorin LANGU*

**DRUMUL SIRETULUI ILUSTRAT ÎN DESCOPERIRI MONETARE DE PE
TERITORIUL JUDEȚULUI GALAȚI**

- Rezumat -

Autorul prezintă câteva descoperiri monetare, izolate sau în tezaure, care marchează calea de schimb ce se desfășura de-a lungul Siretului, începând cu secolul III e.n. Prima monedă provincială este de tip „Provincia Dacia”. Enumerarea descoperirilor se continuă cu două tezaure bizantine (de la Movileni, jud. Galați) și cu șase monede bizantine datând din perioada 971-1092. Perioada medievală este ilustrată de numeroase tezaure și de descoperiri izolate.

Cuvinte cheie: cercetări arheologice, Negriștești – „Curtea Școlii”, județul Galați, complexe arheologice, Epoca Bronzului, cultura Sântana de Mureș – Cerneahov.

**THE PATH OF THE SIRET, AS ILLUSTRATED BY THE MONETARY
FINDS ON THE TERRITORY OF GALAȚI COUNTY**

- Abstract -

The author presents several monetary finds, isolated and in treasures, that marked out the path along the Siret River, since the 3rd century AD. The first provincial Romanian currency is a coin of „Provincia Dacia” type. The finds continue with two Byzantine treasures (from Movileni, Galați county) and with six Byzantine coins dating from between 971 and 1092. The Medieval period is illustrated with many treasures (Galați-Vadu Rașcu, Țepu, Țigănești, Umbrărești, Ciorăști, Podoleni, Tecuci) and with isolated finds.

Keywords: archaeological research, Negriștești - School Yard Site, Galați County, archaeological complexes, Bronze Age, Sântana de Mureș - Černjachov culture.

***

---

* Colegiul Național „Vasile Alecsandri”, Galați (langusorin@yahoo.com).

Danubius, XXXIII, Galați, 2015, pp. 351-356.

Apele curgătoare au fost dintodeauna sursă de hrană ca și cale de comunicație. Siretul și Prutul, datorită poziției lor – străbat Moldova de la nord la sud – au constituit, încă din cele mai vechi timpuri cele mai simple căi de comunicație. Acest lucru este demonstrat de mulțimea așezărilor, de diferitele surse documentare și arheologice¹ și de măturile numismatice. În rândurile care urmează dorim să urmărim situația descoperirilor monetare pe ultimul tronson, și anume pe teritoriul actualului județ Galați. Actualul județ Galați a fost o zonă locuită din cele mai vechi timpuri.² Poziția geografică deosebită (între Siret, Prut și Dunăre) a fost un avantaj mereu fructificat de popoarele care s-au perindat prin zonă. În plus apropierea de Dobrogea a făcut din zona Galaților o zonă de tip „coridor”, interferență între zona stepii cu cea a luncii Dunării și cea deluroasă.

Perioada de care ne ocupăm este cea cuprinsă între secolele III-XVIII, tocmai pentru a ilustra cât mai convingător aserțiunea potrivit căreia drumul Siretului a fost folosit din cele mai vechi timpuri și până astăzi.

În secolul III se înregistrează o primă monedă la Liești,³ o monedă rară, o monedă de tip „Provincia Dacia”, tip emis la Sarmisegetusa, Apulum sau Viminacium între 246-257,⁴ unicul exemplar,⁵ pentru mult timp, din afara provinciei fiind găsit la Liești, din păcate fără alte detalii. Un al doilea exemplar, care provine dintr-o colecție particulară, a fost publicat de curând.⁶

După retragerea aureliană circulația monedei mărunte se reduce considerabil, schimburile comerciale se diminuează, tezaurile descoperite datorându-se mai mult

¹ C. Ilie, M. Nicu, *Situri și puncte arheologice din județul Galați*, în „Danubius”, XXI, 2002, passim.

² Ibidem.

³ I. Winkler, *Moneda PROVINCIA DACIA*, în „Studii și Cercetări de Numismatică”, V, 1971, p. 154.

⁴ Nikola Crnobrnja, *Novac provincije Dakije u zbirci Svetozara St. Dušanića*, Beograd, 1993, p.27; I. Winkler, *Moneda PROVINCIA DACIA*, în „Studii și Cercetări de Numismatică”, V, 1971, p. 157; C. Găzdac, *Circulația monetară în Dacia și provinciile învecinate de la Traian la Constantin I*, vol. I-II, Cluj-Napoca, 2002, p. 206-207, 321, 561-591; I. Glodariu, *Istoria României. Transilvania*, I, Cluj-Napoca, 1997, p.119; C. Munteanu, *Repertoriul descoperirilor monetare de tip Provincia Dacia*, în „Acta Terrae Septemcastrensis”, II, Sibiu, 2003, p.107 – 125; C. Găzdac, „Aspects of coin circulation in Roman Dacia”, în *Roman Coins Outside the Empire. Ways and Phases, Contexts and Functions. Proceedings of the ESF/SCH Exploratory Workshop, Raziwill Palace, Nieborow (Poland), 3-6 september 2005*, Weteren, 2008, p.269-294; Agnes Alföldy – Găzdac, C. Găzdac, *The Coinage „Provincia Dacia” – a Coinage for one Province only? (AD 246-257)*, în „Acta Musei Napocensis”, 39-40/1, 2002-2003, p.247-258.

⁵ Exemplare au circulat pe teritoriul întregii Dacii, și chiar în zonele apropiate, ca Illyricum, Pannonia sau Moesia Superior.

⁶ S. Langu, C. Onel, *Câteva monede din două colecții bărlădene*, în „Acta Musei Tutovenssis”, Bârlad, VI, 2011, p.136-139.

migratorilor care se revărsau în valuri. Un prim tezaur apare la Movileni de Tecuci și constă în 26 de monede de aramă care provin de la Tiberiu II Constantin și Mauricius Tiberiu și are ca *terminus post-quem* anul 600.⁷ Acest tezaur se încadrează într-un orizont mai larg de tezaur din aceeași perioadă: Horgești – jud. Vaslui, și Grumezoaia – jud. Vaslui.⁸ Al doilea tezaur provine de la Galați, este ascuns în jurul anului 680 și constă în 12 hexagammes de argint de la Heraclius și Heraclius Constantin.⁹

Timp de câteva secole nu se mai înregistrează monede pe traseul Siretului în zona Galațiului, efect atât al evenimentelor politice (interpunerea celui de-al doilea Țarat Bulgar, tulburările din interiorul Bizanțului etc.), cât și monetare (criza de monetar, ruralizarea în spațiul balcanic etc.).¹⁰

Legată de revenirea Bizanțului la Dunărea de Jos, în 971, este moneda lui Tzimiskes descoperită la Tecuci¹¹, descoperire ce trebuie privită cu circumspecție, fiind singura monedă de acest tip de la est de Carpați cu locul descoperirii indicat, alte 4 monede de la Tzimiskes aflându-se în muzeele de la Iași (2) și Chișinău (2)¹². Este posibil ca moneda să fie achiziționată din alte părți (probabil Dobrogea) sau să fie ulterioară (probabil Vasile II), situații întâlnite de altfel.

Primele monede care pătrund după acest eveniment sunt cele de la Șendreni¹³ și Liești¹⁴, provenind de la Roman III (1028-1034). Moneda de la Șendreni este deosebit de importantă deoarece ea datează ultima fază a culturii Dridu¹⁵, fiind descoperită într-o așezare de acest tip pe malul lacului Cătușa.

Ambele monede jalonează drumul Siretului indicând o penetrare rapidă spre nord a comerțului cu Bizanțul.

---

⁷ I. Dimian, *Câteva descoperiri monetare bizantine pe teritoriul României*, în „Studii și Cercetări de Numismatică”, I, 1957, p.194-195; C. Preda, *Circulația monedelor bizantine în regiunea carpato-dunăreană*, în „SCIVA”, 23, 3,1972, p.404; E. Oberlander – Târnoveanu, *La monnaie byzantine des Vie-VIIIe siècles au-delà de la frontière au Bas-Danube. Entre politique, économie et diffusion culturelle*, în „Histoire et mesure”, XVII – 3-4, 2002, p.36.

⁸ Ibidem.

⁹ I. Dimian, *op. cit.*, p.196-197; C. Preda, *op. cit.*, p.401; E. Oberlander – Târnoveanu, *op. cit.*, p.53.

¹⁰ G.Ostrogorsky, *History of the Byzantine State*, Rutgers University Press, 1969, p.156-260.

¹¹ Costin C. Kirițescu, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, vol. I, București, 1997, p.454.

¹² V. Spinei, *Moldova în secolele XI – XIV*, Chișinău, 1994, p. 123-124.

¹³ D. Gh. Teodor, *Descoperirile arheologice de la Șendreni-Galați*, în „Danubius”, I, 1967, p. 130 și urm.

¹⁴ V. Spinei, *Moldova*, p.122.

¹⁵ D. Gh. Teodor, *Descoperirile arheologice de la Șendreni-Galați*, p. 130 și urm.

Moneda de la Liești poate fi pusă în legătură cu raidurile pecenege din zonă, la Liești, dar și în apropiere, la Umbrărești, descoperindu-se complexe funerare nomade¹⁶.

Urmează monedele de la Mihail IV (1034 – 1041), una descoperită în împrejurimile orașului Galați¹⁷, și două în jurul Tecuciului¹⁸, așadar tot pe direcția Siretului. Această prezență este întărită de o monedă de la Constantin IX (1042 – 1055), tot din împrejurimile Galațiului¹⁹, și se încadrează în circulația generală din Moldova acestei perioade. Din a doua jumătate a secolului XI, pe fondul unor probleme economice a Bizanțului (scăderea conținutului intrinsec al nomismelor, cheltuieli excesive etc.)²⁰, circulația monetară suferă o lipsă de numerar ce afectează și teritoriile de la nordul Dunării.

Drumul Siretului este folosit și după întemeierea statului moldovenesc, el aducând numeroase beneficii statului dintre Carpați și Nistru, dar și orașului Galați, comerțul de pe drumul Siretului având ca terminal Galațiul, după 1540. Un tezaur este descoperit la Galați-Vadu Rașcu²¹ și constă în 126 monede de aur de proveniențe diverse: altâni otomani, ducați maghiari și imperiali, florini, țechini venețieni etc. Tezaurul valorează foarte mult aparținând probabil unui negustor care l-a îngropat în sec. XVII. Tot din această perioadă datează și monedele de la Biserica Precista, pe malul Dunării la 5km de vărsarea Siretului în Dunăre.²² Din sec. XVIII datează alte tezaure: cele de la Ciorăști,²³ Podoleni,²⁴ Tecuci,²⁵ Țigănești,²⁶ Țepu²⁷ și Umbrărești²⁸. Tezaurul de la Ciorăști conține 54 de piese de

¹⁶ V. Spinei, *Moldova*, p.436-437, fig.3.

¹⁷ *Ibidem*, p.122.

¹⁸ *Ibidem*, p.122; Idem, V. Spinei, *Monede bizantine din spațiul est – carpatic*, în „Studii și Cercetări de Numismatică”, VIII, 1984, p.80-81.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ G.Ostrogorsky, *op. cit.*, p.331; S.B.Dașkov, *Dicționar de împărați bizantini*, București, 1999, p.303; D. M. Metcalf, *Coinage in South – Eastern Europe 820 – 1396*, London, 1979, p.68-70; M. F. Hendy, *Coinage and money in the Byzantine Empire 1081-1261*, Dumbarton Oaks, Center for Byzantine Studies, Trustees for Harvard University, Washington, D.C., 1969, p.4.

²¹ Adina Berciu-Drăghicescu, *Repertoriul descoperirilor monetare de pe teritoriul Moldovei (secolele XIV-XVI)*, în „CSSȘA”, II, 1990, p.67.

²² M. D. Matei, A. Anghel, D. Basarab-Nanu, *Necropola medievală „Precista” – Galați*, „Materiale și Cercetări Arheologice”, XVII, Ploiești-1983, partea a II-a, București, 1993, p.525 și m529.

²³ C. Ilie, M. Nicu, *Note privind tezaure monetare descoperite în zona Tecuci*, în „Danubius”, XXII, 2004, p.169 -170.

²⁴ *Ibidem*, p.170 .

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*, Idem, *Tezaurul monetar de la Țigănești, comuna Munteni, județul Galați*, în „Danubius”, XXII, 2005, p.127-161.

argint vestice emisiuni ale orașelor Imperiului Romano-German, ale Țărilor de Jos, și o emisiune poloneză. Tezaurul de la Țigănești cuprindea aproximativ 160 de piese de aur și argint din care s-au recuperat aproape 100 de piese, emisiuni ale Ragusei, Țărilor de Jos și Austriei. Tezaurul de la Țepu și Umbrărești conțin, predominant, monedă otomană asociată cu cea rusească. Monedele provin din toate punctele cardinale, din vest cele neerlandeze, austriece și germane, din sud cele otomane și raguzane, din nord cele poloneze și suedeze iar din est cele rusești.

De mare importanță sunt tezaurul de la Tecuci, peste 15.000 de monede și Podoleni, com Barcea, peste 1.700 de monede, teazure care odată studiate vor aduce noi informații despre circulația monetară din timpul lui Dabija Vodă.

Din apropierea Tecuciului (fostul aeroport și satul Poiana, jud.Nicorești) provin și două monede cu efigia reginei Cristina a Suediei,²⁹ monede pe care noi credem a fi monede emise de autoritățile suedeze și nu „falsuri Dabija”.

Pentru secolul XIX la Nicorești, situl Biserica Nașterii Maicii Domnului, s-au găsit 5 parale otomane din sec. XVIII-XIX și un kreuzer austriac din 1816.³⁰ La Liești, Biserica Veche, s-au descoperit 2 parale de sec. XVIII, 5 parale de sec. XIX, o piesă de 3 kreuzeri emisă în 1800 și o piesă de 1 ban emisă de Carol I în 1867.³¹ Tezaurul de la Galați – str. Republicii³² a fost găsit cu prilejul lucrărilor de amenajare a centrului orașului, la dărîmarea unui mobil vechi din fosta str. Republicii (actualmente, Domnească) și cuprinde 274 monede de aur ungurești, germane, austriece, ale Țărilor de Jos, venețiene și turcești, emise în secolul al XVIII-lea și începutul celui de-al XIX-lea .

După cum se vede în această scurtă prezentare, monedele descoperite de-a lungul Siretului jalonează una din cele mai vechi căi comerciale de la est de Carpați. Descoperirile monetare se concentrează de-a lungul Siretului, alcătuiind peste 75% din totalul descoperirilor din județul Galați. O explicație ar fi poziția de tranzit a județului Galați, el făcând parte din culoarul de trecere a turanicilor. Fără pretenția de a epuiza tema, considerăm că scurta analiză a circulației monetare în județul Galați din perspectiva drumului Siretului a adus unele precizări în legătură cu relațiile comerciale din secolele III – XVIII.

²⁷ Idem, *Note privind tezaurul monetare descoperite în zona Tecuci*, în *Danubius*, XXII, 2004, p.169 Idem, *Tezaurul monetar medieval descoperit la Țepu, județul Galați*, în „*Danubius*”, XXV, 2007, p.45 și nota 2.

²⁸ A.Vîlcu, *Moneda otomană în Țările Române în perioada 1687-1807*, Brăila, 2009, p.313.

²⁹ S. Langu, C. Onel, *Two coins from the north of Galați County*, Swedish Numismatic Society–dec. 2014. http://numismatik.se/2artiklar/Two-Coins-GalatiCounty/salai_tecuci_engleza_langu_sorin.pdf.

³⁰ A.Vîlcu, *op. cit.*, p.313.

³¹ <http://cronica.cimec.ro/detalii.asp?k=3912>, accesat pe 07.09.2015.

³² Adina Berciu-Drăghicescu, *op. cit.*, p.67.